

JOANNA RADZICKA¹

KRAKOWSKIE PAMIĄTKI ZWIĄZANE Z PAPIEŻEM JANEM PAWŁEM II²

Polska od wieków mogła poszczycić się wielkimi rodakami, których wielkość i sława sięgała także poza granice kraju. Jedną z najśłynniejszych osobowości, znaną na całym świecie, był Ojciec Święty Jan Paweł II. Urodził się w Wadowicach, ale znaczną część swojego życia (1938-1978) spędził w Krakowie, który był dla Niego miastem szczególnie bliskim. Jak sam to potwierdził: „Kraków z niezmiennym uczuciem uważam za moje miasto (...), w którym każdy kamień i każda cegła jest mi droga”³. O tych więzach z dawną stolicą Polski, często przypominał podczas kolejnych pielgrzymek do Ojczyzny. W trakcie spotkań z mieszkańcami wspominał wydarzenia, miejsca i ludzi z przeszłości. Papież doceniał to dziedzictwo: „Kraków jest miastem ogromnie bogatym. Całe dzieje przeszły przez to miasto i ja chciałbym w nim pozostać”⁴.

Nie dziwi zatem fakt, że właśnie w tym mieście znajduje się szczególnie dużo pamiątek związanych z Ojcem Świętym. Mieszkańcy Krakowa pragnęli upamiętnić prawie każdą chwilę spędzoną przez Karola Wojtyłę. Wmurowali zatem wiele tablic pamiątkowych,

¹ Biblioteka Główna Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie.

² Artykuł powstał na podstawie pracy magisterskiej *Jan Paweł II oraz pamiątki w Krakowie w latach 1978-2005. Projekt serwisu informacyjnego w Internecie* napisanej pod kierunkiem dr hab. Marii Kocójowej, prof. UJ w Instytucie Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Jagiellońskiego.

³ Jan Paweł II (1982). *Nauczanie społeczne. Pielgrzymka do Polski 2-10 czerwca 1979*. Warszawa: Ośrodek Dokumentacji i Studiów Społecznych, s. 171.

⁴ *Ibidem*.

wzniesli pomniki i powołali do życia instytucje upamiętniające Jego osobę.

W artykule autorka postanowiła zatem omówić obiekty upamiętniające Jana Pawła II, a których do dnia 30 kwietnia 2005 roku odkryła i udokumentowała 79. Wszystkie one powstały w trakcie 26-letniego pontyfikatu Jana Pawła II. Tworzone były z różnych okazji: dla upamiętnienia pielgrzymek Papieża do Krakowa, rocznic jego posługi na Stolicy Piotrowej lub w celu przybliżenia nauczania Ojca Świętego. Największą grupę – 35 obiektów stanowią te, które powstały po wizytach apostolskich Papieża, 17 pamiątek zostało poświęconych wczesnemu okresowi krakowskiemu (lata 1938-1978), 12 – związanych jest z szerzeniem nauczania papieskiego, oraz 10 upamiętniających kolejne rocznice pontyfikatu.

1. Podróże apostolskie do Polski

Charakterystyczną cechą pontyfikatu Jana Pawła II były Jego pielgrzymki do krajów całego świata – odbył ich 104. W ciągu 26-letniej posługi na Stolicy Piotrowej swoją Ojczyznę odwiedził osiem razy, w tym siedem razy Kraków, w latach 1979-2002.

Każda podróż apostolska Ojca Świętego miała swój oddźwięk w postaci obiektów upamiętniających jego osobę.

Pierwsza pielgrzymka przebiegała pod hasłem: „Nie lękajcie się”. Trwała w okresie 2-10 czerwca 1979 roku. Celem odwiedzin był udział w obchodach 900. rocznicy śmierci św. Stanisława – patrona Polski. Trasa prowadziła przez Warszawę, Gniezno, Częstochowę, Kraków, Kalwarię Zebrzydowską, Wadowice, Oświęcim, Nowy Targ.

W Krakowie Ojciec Święty przebywał w dniu 6 czerwca oraz 8-9 czerwca. W Katedrze Wawelskiej Papież odprawił uroczystą Mszę św. kończącą Synod Biskupów Krakowskich. Następnie na Skałce spotkał się z przedstawicielami świata nauki i kultury oraz z młodzieżą. Papież celebrował Eucharystię w opactwie Ojców Cystersów i na Błoniach Krakowskich, którą zamknął obchody Roku Jubileuszowego śmierci św. Stanisława. Spotkał się z chorymi w kościele Ojców Franciszkanów, z siostrami zakonnymi w Bazylice Mariackiej, oraz modlił się przy grobie swoich najbliższych (rodziców i brata) na Cmentarzu Rakowickim.

Owocem tej pielgrzymki było 11 obiektów upamiętniających Jego pobyt w Krakowie.

W kościele na Skalce, po prawej stronie ołtarza, umieszczono popiersie Papieża (w drugą rocznicę jego pobytu w tym miejscu) Przymomina ono o spotkaniu Jana Pawła II z przedstawicielami świata nauki i kultury, oraz z młodzieżą⁵. Również za sadzawką św. Stanisława ustawiono, pomimo sprzeciwu władz, krzyż, który przynieśli na to miejsce studenci. Był to ich sposób zmanifestowania swojej religijności w czasie pielgrzymki Papieża do kraju. Tablicę, która informuje o tym wydarzeniu, ojcowie paulini zdołali umieścić dopiero w jedenastą rocznicę pobytu Papieża na Skalce⁶.

Czterema tablicami może poszczycić się klasztor Ojców Cystersów w Mogile. Powstały one z inicjatywy opata Bogusława Salwińskiego. Przypominają o wizycie Jana Pawła II w sanktuarium Krzyża Świętego w dniu 9 czerwca 1979 roku. Obiekty umieszczone są w czterech miejscach: w kościele, w refektarzu, w auli oraz w celi. W tych bowiem pomieszczeniach przebywał Papież w czasie pobytu w opactwie⁷.

Z inicjatywy śp. ojca Joachima Bara, przy głównym wejściu do kościoła Ojców Franciszkanów, po lewej stronie umieszczona została kamienna tablica, na której ryty napis informuje, że Jan Paweł II spotkał się tu z chorymi w czasie pierwszej pielgrzymki do Ojczyzny⁸.

Przed kościołem parafialnym pod wezwaniem św. Jadwigi Królowej ustawiono krzyż, przy którym Ojciec Święty Jan Paweł II odprawił 10 czerwca 1979 roku Mszę św. na Krakowskich Błoniach. Krzyż, co może dziwić, ustawiły służby Urzędu Bezpieczeństwa,

⁵ Adamczewski, Jan (1997). Jan Paweł II. W: *Mała encyklopedia Krakowa*. Kraków: Wydawnictwo Wanda, s. 373-374.

⁶ Mazur, Jan red. (1999). *Skalka, kościół i klasztor ojców Paulinów*. Kraków: Wydawnictwo CZUWAJMY, s. 47.

⁷ Bednarski, Tadeusz Zygmunt (1985). Krakowski tablice i pamiątki ku czci Jana Pawła II w Polsce. *Kierunki* nr 20, s. 13.

⁸ Urząd Miasta. [Dok. elektr.] (2003). *Magiczny Kraków*. Tryb dostępu: <http://www.krakow.pl/turystyka/> [odczyt: 02.01.2004].

ponieważ nie chciały by obiekt stał w centrum miasta, a tym samym motywował w jakikolwiek sposób krakowian do manifestacji⁹.

Również o sprawowaniu na Błoniach krakowskich Eucharystii przez Papieża przypomina tablica umieszczona przy wejściu do kościoła św. Salwatora¹⁰.

Podczas pobytu w Krakowie, Jan Paweł II gościł w Pałacu Arcybiskupów Krakowskich, o czym informuje napis na tablicy usytuowanej na frontowej ścianie budynku¹¹.

Pierwszą pielgrzymkę papieża upamiętnili także ojcowie salezjańscy na Dębnikach. W roku wizyty apostolskiej wmurowano z inicjatywy zakonników, tablicę na domu przy ulicy Tynieckiej 10, w którym w latach 1938-1944 mieszkał Karol Wojtyła¹².

Na pamiątkę wizyty Jana Pawła II do Polski w 1979 roku powstały dwa obiekty. Pierwszy to zespół pomieszczeń pod nazwą „Kamieniołom Jana Pała II”, wykutych w masywie skalnym Krzemionek przy parafii św. Józefa w Podgórzu Wypowiedziane podczas pielgrzymki słowa Papieża: „Nie lękajcie się. Otwórzcie drzwi Chrystusowi”, zmotywowały ludzi do działania na terenie parafii. Parafianie stworzyli zespół salek, w których mogli się spotykać i prowadzić działalność na terenie kościoła św. Józefa. Widoczna na domu parafialnym tablica upamiętnia to wydarzenie¹³.

Drugi obiekt to dwie tablice z brązu, których inicjatorami powstania byli pracownicy MPK. Pragnęli oni w ten sposób podziękować Papieżowi za jego wielokrotne spotkania z nimi w okresie jego kardynalskiej posługi. Tablice umieszczone zostały po lewej stronie w kościele pod wezwaniem Matki Bożej Nieustającej Pomocy w Podgórzu, bo tutaj kardynał Karol Wojtyła co roku, 2 lutego od-

⁹ Wywiad autorki z ks. Janem Dziaskiem (proboszcz parafii św. Jadwigi) w dniu 24 kwietnia na temat obiektów związanych z Janem Pawłem II.

¹⁰ Bednarski, Tadeusz Zygmunt (1990). W rzeźbie i w kamieniu. Wyrazy czci dla Jana Pawła II. *Dziennik Polski* z. 241, s. 3.

¹¹ Kisiel, Kazimierz (1984). *Tablice pamiątkowe o sławnych ludziach*. Kraków: Centralny Ośrodek Informacji Turystycznej w Krakowie, s.34.

¹² Cholewka, Marek (1998). *Przez Podgórze na Watykan*. Kraków: Wydawnictwo CZUWAJMY, s. 21

¹³ *Ibidem*.

prawił dla pracowników MPK Mszę św., po której gościł z nimi na terenie klasztoru oo. Redemptorystów¹⁴.

Dru ga pielgrzymka Papieża do Ojczyzny przebiegła pod hasłem „Pokój Tobie, Polsko”. Miała ona miejsce w dniach 16-23 czerwca 1983 roku. Podczas niej Jan Paweł II uczestniczył w obchodach 600-lecia obecności Maryi w jasnogórskim sanktuarium, beatyfikował Urszulę Ledóchowską, brata Alberta (Adama Chmielowskiego) i ojca Rafała (Józefa Kalinowskiego).

Trasa wizyty apostolskiej biegła przez Warszawę, Niepokalanów, Częstochowę, Poznań, Katowice, Wrocław, Górę św. Anny oraz Kraków.

Podczas tej pielgrzymki, 22 czerwca 1983 roku, Jan Paweł II spotkał się w Collegium Maius Uniwersytetu Jagiellońskiego z wykładowcami i pracownikami polskich uczelni. Uroczystość związana była z nadaniem papieżowi tytułu doktora *honoris causa* Uniwersytetu Jagiellońskiego. Następnie Ojciec Święty przeszedł na chwilę modlitwy do celi św. Jana z Kęt. Wydarzenia te upamiętnia tablica umieszczona w celi, którą odsłonięto 22 czerwca 1984 roku podczas sesji naukowej poświęconej dorobkowi filozoficznemu Jana Pawła II¹⁵.

Drugi obiekt związany z tą pielgrzymką Papieża to tablica znajdująca się w korytarzu Pałacu Arcybiskupów Krakowskich – informująca, że w dniach 21-23 czerwca 1983 roku Jan Paweł II przebywał w tym budynku¹⁶. Później zaprzestano tworzenia kolejnych tablic w Kurii, ponieważ Papież przebywał w Pałacu Arcybiskupów jeszcze pięć razy. Można domniemywać, że obecnie (czyli po śmierci Jana Pawła II) powstanie obiekt, który upamiętni jego związki z tym miejscem.

Podczas drugiej pielgrzymki Ojciec Święty kanonizował na Krakowskich Błoniach ojca Rafała Kalinowskiego i brata Alberta Chmielowskiego (głaz przypominający to wydarzenie został omó-

¹⁴ Brudzisz, Marian (2004). *Redemptoryści w Krakowie 1903-2003*. Kraków: Wydawnictwo HOMO DEI, s. 47.

¹⁵ Rożek, Michał (2000). *Przewodnik po zabytkach i kulturze Krakowa*. Warszawa; Kraków: Wydawnictwo Naukowe PWN, s. 129.

¹⁶ Bednarski, Tadeusz Zygmunt (1990), s. 3.

wiony w dalszej części rozdziału). Natomiast w tym samym dniu, po południu konsekrował kościół św. Maksymiliana Marii Kolbego w Krakowie-Mistrzejowicach.

Trzecia pielgrzymka do Ojczyzny odbyła się w dniach 8-14 czerwca 1987. W tym czasie Papież uczestniczył w II Krajowym Kongresie Eucharystycznym; beatyfikacja Karoliny Kózkówny i biskupa Michała Kozala. Trasa biegła przez Warszawę, Lublin, Tarnów, Kraków, Szczecin, Gdynię, Gdańsk, Częstochowę, Łódź, Warszawę. Hasłem przewodnim były słowa: „Do końca ich umiłowaliśmy”.

W Krakowie Papież przebywał w dniach 10-11 czerwca. Modlił się na cmentarzu Rakowickim przy grobie najbliższych. Na Krakowskich Błoniach przewodniczył liturgii słowa, następnie w Katedrze Wawelskiej odprawiał Mszę św.

Pamiętką po tej wizycie jest krzyż-monstrancja z ołtarza na Błoniach, obecnie znajdujący się na dziedzińcu przed kościołem Najświętszej Maryi Panny Matki Kościoła na Prądniku Białym¹⁷.

W trakcie tej podróży apostołskiej harcerki i harcerze ze Związku Harcerstwa Polskiego odnowili przyrzeczenie harcerskie. Tablica przypominająca o tym wydarzeniu umieszczona została w kościele św. Idziego.

W roku trzeciej wizyty Papieża księża Salwatorianie ufundowali tablicę upamiętniającą pracę Karola Wojtyły na Zakrzówku oraz konsekrację kościoła pod wezwaniem Boskiego Zbawiciela, której kardynał Wojtyła dokonał 26 września 1976 roku.

Czwarta pielgrzymka do Polski odbyła się dwuetapowo. Trwała od 1 do 9 czerwca i od 13 do 16 sierpnia 1991 roku. W pierwszym etapie Papież odwiedził: Koszalin, Rzeszów, Przemyśl, Lubaczów, Kielce, Radom, Łomże, Białystok, Olsztyn, Włocławek, Płock, Warszawę, w drugim etapie Kraków, Wadowice i Częstochowę. Celem podróży apostołskiej było rozpoczęcie II Ogólnopolskiego Synodu

¹⁷ Bienkowski, Wiesław (2000). *Życie kulturalne Krakowa w latach 1978-1998*. W: Kocójowa, Maria red. (2000). *Biblioteka i informacja w komunikowaniu*. Kraków: Wydaw. Nauk. UJ, s. 179-189.

Plenarnego, beatyfikacja biskupa Józefa Pelczara, matki Bolesławy Lament, ojca Rafała Chylińskiego i Anieli Salawy.

W sierpniu Jan Paweł II przewodniczył obchodom VI Światowego Dnia Młodzieży w Częstochowie.

Główną myślą tej pielgrzymki były słowa: „Bogu dziękujcie! Duża nie gaście”, jako wyraz dziękczynienia za wyzwolenie narodu spod reżimu komunistycznego. 13 sierpnia samolot z Papieżem wylądował na Międzynarodowym lotnisku w Balicach.

W drodze do Polsko-Amerykańskiego Instytutu Pediatricznego, Ojciec Św. modlił się na Cmentarzu Rakowickim, przy rodzinnym grobowcu – tak jak to czynił podczas każdej wizyty w Krakowie.

W szpitalu pediatricznym Jan Paweł II poświęcił Centrum Ambulatoryjne Leczenia Dzieci im. C. J. Zabłockiego w Krakowie. Wydarzenie to upamiętnia pomnik przedstawiający Papieża w otoczeniu dzieci, umieszczony w głównym holu szpitala. Obiekt był darem włoskiego artysty Bertozziego Giovanniego z Rawenny¹⁸.

Również 13 sierpnia, na Rynku Głównym, Jan Paweł II wyniósł na ołtarze Anielę Salawę, której grób nawiedził po skończonych uroczystościach beatyfikacyjnych. Oba wydarzenia zostały upamiętnione w postaci obiektów. Na ścianie bazyliki Mariackiej umieszczono dużą tablicę z posągiem Papieża, jako wotum wdzięczności za ogłoszenie Anieli Salawy błogosławioną.

Druga płyta znajduje się w bocznej kaplicy kościoła Ojców Franciszkanów przy grobie błogosławionej¹⁹.

W dniu 14 sierpnia Jan Paweł II nawiedził kościół Sióstr Sercanek i modlił się w kaplicy błogosławionego biskupa Pelczara, którego podczas pielgrzymki wyniósł na ołtarze. Upamiętnia to tablica z figurą Papieża przy wejściu do kościoła Sióstr Sercanek przy ulicy Garncarskiej 24²⁰.

W 1995 roku miała miejsce piąta wizyta duszpasterska Jana Pawła II w Ojczyźnie. Papież przyjechał tylko na jeden dzień – 22 maja

¹⁸ ag (1992). Papież z Rawenny stanął w Prokocimiu. *Echo Krakowa* nr 88 06.05.1992, s. 3.

¹⁹ Bieńkowski, Wiesław (2000), s. 180.

²⁰ Zgromadzenie Służebnic Najświętszego Serca Jezusowego (1986-1994). *Kronika*. Kraków, s. 608.

i odwiedził Skoczów, Bielsko-Białą oraz Żywiec. Celem podróży było oddanie czci św. Janowi Sarkandrowi, kanonizowanemu dzień wcześniej w Ołomuńcu, w Czechach. Pomimo że Ojciec Święty nie odwiedził w tym czasie Krakowa, to jednak do tego miasta trafił cenna pamiątka z tych uroczystości. Do parafii Matki Bożej Dobrej Rady w Krakowie Prokocimiu, ofiarowany został przez księdza Andrzeja Olszowskiego krzyż, przy którym Papież celebrował Eucharystię w Skoczowie. Podstawę tego obiektu w kształcie kotwicy wykonał prof. Czesław Dźwigaj. W dniu 13 maja 2002 roku krzyż ustawiono przy głównym ołtarzu w kościele²¹.

Szósta pielgrzymka przebiegła pod hasłem: „Jezus Chrystus wczoraj, dziś, na wieki”. Trwała od 31 maja do 10 czerwca 1997 roku. Celem podróży było zakończenie 46 Międzynarodowego Kongresu Eucharystycznego oraz udział w obchodach 1000-lecia śmierci św. Wojciecha. W sumie Papież odwiedził 9 archidiecezji i diecezji. Na trasie jego pielgrzymki znalazły się: Wrocław, Legnica, Gorzów Wielkopolski, Poznań, Gniezno, Kalisz, Częstochowa, Zakopane, Ludźmierz, Dukla, Krosno, Kraków.

Program trasy krakowskiej obejmował: przemówienie Jana Pawła II w sanktuarium Miłosierdzia Bożego, Mszę św. kanonizacyjną błogosławionej Jadwigi Królowej na Krakowskich Błoniach, Pałac Arcybiskupów, gdzie wygłosił przesłanie do biskupów uczestniczących w Konferencji Episkopatu Polski, spotkanie z przedstawicielami świata nauki w kolegiacie św. Anny z okazji 600-lecia Wydziału Teologicznego UJ, poświęcenie Kliniki Kardiologii im. Jana Pawła II na Białym Prądniku, odwiedzenie parafii św. Jadwigi Królowej na osiedlu Krowodrza²².

Wydarzenia które miały miejsce w czasie piątej pielgrzymki Papieża, upamiętnione zostały pięcioma obiektami. Pierwszy to tablica umieszczona przy wejściu do kaplicy Sióstr Miłosierdzia w Krako-

²¹ Kosek, Florian [Dok. elektr.] (2002). Skąd mamy krzyż w prezbiterium naszego Kościoła. Tryb dostępu: <http://www.prokocim.diecezja.krakow.pl/dobrarada/2002/09/mamykrzyz.htm> [odczyt: 20.03.2005].

²² Mateusz [Dok. elektr.] (1999). Program Wizyty Duszpasterskiej Ojca Świętego Jana Pawła II w Polsce 5-17 czerwca 1999. Tryb dostępu: <http://www.mateusz.pl/> [odczyt: 27.12.2005].

wie Łagiewnikach. Tablica przedstawia Jana Pawła II z ręką wzniesioną do błogosławieństwa²³.

Drugi obiekt znajduje się w budynku Kardiochirurgii. Składa się nań: popiersie Jana Pawła II, pomnik *Cor Aegrum* oraz napisy na ścianie. Całość została odsłonięta przez Ojca Świętego, podczas jego wizyty w szpitalu²⁴.

Trzecia tablica, umieszczona przy głównym wejściu, upamiętnia spotkanie Papieża z przedstawicielami świata nauki w kolegiacie św. Anny, oraz Jego modlitwę przy relikwiach św. Jana z Kęt²⁵.

Podczas tej pielgrzymki Jan Paweł II dokonał kanonizacji św. Jadwigi Królowej i odwiedził kościół pod jej wezwaniem na osiedlu Krowodrza. Tablica, która przypomina to wydarzenie umieszczona została przy wejściu do świątyni w pierwszą rocznicę pobytu Ojca Świętego w parafii²⁶. Również na osiedlu Krowodrza, z inicjatywy parafian powstała kapliczka upamiętniająca przejazd Ojca Świętego ze szpitala na Białym Prądniku do kościoła pod wezwaniem św. Jadwigi.

W czasie pielgrzymki Papież odwiedził i pobłogosławił Instytut im. Jana Pawła II powstały w 1995 roku na mocy dekretu księdza kardynała Franciszka Macharskiego. Instytut oficjalnie rozpoczął działalność po wizycie Ojca Świętego, który sam poświęcił to miejsce w czasie wizyty w Krakowie²⁷.

Zdecydowanie inny charakter, różniący go od innych pamiątek, ma kopiec im. Jana Pawła II wzniesiony w Centrum *Resurrectionis* Domu Modlitwy i Studiów Zgromadzenia Pańskiego Księży Zmartwychwstańców na Zakrzówku. Usypano go z inicjatywy ojca prowincjała Kazimierza Wójtowicza na pamiątkę piątej pielgrzymki Ojca Świętego do Ojczyzny²⁸.

²³ *Sanktuarium Miłosierdzia Bożego w Łagiewnikach. Przewodnik Pielgrzyma* (2003). Kraków: Wydawnictwo Plastyczne, 21 s.

²⁴ Kak (1997). Szpital-jubilat. *Gazeta Krakowska* nr 138, s.4.

²⁵ Samek, Jan; Grychowski, Michał fot. (2000). *Uniwersytecka Kolegiata św. Anny w Krakowie*. Kraków: Dom Wydawniczy OFICINA, s. 81-88.

²⁶ Bieńkowski, Wiesław (2000), s. 180.

²⁷ Instytut Jana Pawła II [Dok. elektr.] (2003). Instytut Jana Pawła II. Tryb dostępu: <http://www.janpawel2.pl/konwers.php> [odczyt: 20.10.2004.]

²⁸ Gill, Grzegorz (2002). *Kopce w krajobrazie kulturowym Polski*. Kraków: Wydawca DjaF, s. 229.

Obiektem, który powstał z myślą o podróży apostołskiej papieża w 1997 roku, był 29-metrowy krzyż ustawiony przy ołtarzu polowym na Błoniach, przy którym Jan Paweł II sprawował Eucharystię. Znajduje się on obecnie na terenie parafii Matki Bożej Pocieszenia w Nowej Hucie, gdzie zostanie postawiony po zakończeniu budowy kościoła²⁹.

Dwa lata po tej podróży apostołskiej Jana Paweł II znów przyleciał do Ojczyzny.

Siódma pielgrzymka była najdłuższą wizytą w kraju. Trwała prawie dwa tygodnie od 5 do 17 czerwca 1999 roku. Papież odwiedził wówczas 22 miejsca: Gdańsk, Pelplin, Elbląg, Licheń, Bydgoszcz, Toruń, Wigry, Ełk, Drohiczyn, Kraków, Siedlce, Zamość, Sandomierz, Warszawę, Radzymin, Łomże, Sosnowiec, Gliwice, Stary Sącz, Wadowice.

W Krakowie Papież miał odprawić 15 czerwca Mszę św. na Błoniach, jednak z powodu złego stanu zdrowia nie mógł sprawować jej osobiście. 17 czerwca Jan Paweł II, jak podczas każdej pielgrzymki, modlił się na cmentarzu Rakowickim za dusze najbliższych oraz odwiedził i pobłogosławił Akademię Ekonomiczną. Upamiętnia to tablica umieszczona na ścianie głównego budynku uczelni³⁰.

Papież pamiętał także o swojej parafii pod wezwaniem św. Floriana, gdzie będąc wikarym, prowadził duszpasterstwo akademickie. Tablicę z popiersiem, przypominającą o posłudze księdza Karola Wojtyły w tej parafii odsłonięto podczas pielgrzymki w obecności Jana Pawła II³¹.

Ostatnia, ósma pielgrzymka papieża do kraju odbyła się w dniach od 16 do 19 sierpnia 2002 roku. Przez cały ten czas Jan Paweł II przebywał w Krakowie, tylko 19 sierpnia do południa nawiedził Sanktuarium w Kalwarii Zebrzydowskiej. Celem podróży apostołskiej do Ojczyzny była konsekracja przez Ojca Świętego sanktu-

²⁹ Wywiad autorki z ks. Józefem Gwozdowskim SAC (proboszcz parafii p.w. M.B. Pocieszenia) w dniu 4 maja 2005 na temat krzyża z piątej pielgrzymki papieskiej do Polski.

³⁰ Dokument Biura Promocji AE, 2001.

³¹ Parafia św. Floriana (1997). Kronika parafialna. Kraków.

arium Miłosierdzia Bożego w Łagiewnikach, poświęcenie powstającej Biblioteki Papieskiej Akademii Teologicznej oraz istniejącego już III Kampusu UJ. Ponadto Papież celebrował Eucharystię na Krakowskich Błoniach i w sanktuarium w Kalwarii Zebrzydowskiej.

W bazylice Miłosierdzia Bożego konsekracja kościoła została upamiętniona w postaci tablicy pamiątkowej w formie otwartej księgi, z napisem w języku polskim i łacińskim³².

Do obiektów, które upamiętniają wszystkie pielgrzymki Ojca Świętego do Ojczyzny, należą: Międzynarodowy Port Lotniczy im. Jana Pawła II w Balicach – tu często odbywały się uroczystości powitania i pożegnania Papieża podczas jego podróży apostolskich do kraju, witraż w katedrze wawelskiej i postument na cmentarzu Rakowickim, gdzie często modlił się Jana Paweł II, głaz na Krakowskich Błoniach – tu Ojciec Święty celebrował Msze św. dla krakowian³³.

Autorka pracy do pamiątek przypominających o pielgrzymkach zaliczyła również dwa pomniki, które nie są związane z przyjazdem Jana Pawła II do Polski, lecz z pielgrzymką krakowian do Ojca Świętego, a dokładniej – członków Bractwa Kurkowego. Na pamiątkę tych spotkań z Papieżem w 1999 roku i 2000 powstały 2 pomniki. Jeden umieszczono w parku Strzeleckim w Krakowie (1 lipca 2000)³⁴, drugi w Rzymie przy Via Cassia 1200 (19 maja 2004)³⁵

Wpływ pielgrzymek na powstanie obiektów związanych z Papieżem jest zauważalny. Po ośmiu podróżach Jana Pawła II do kraju, powstało 37 pamiątek, co stanowi 47% wszystkich obiektów upamiętniających Jana Pawła II w Krakowie. Najwięcej, 14 powstało po pierwszej pielgrzymce. Taki stan rzeczy tłumaczyć można po pierwsze tym, że nigdy wcześniej żaden papież nie przyjechał do Polski, a po drugie tym, że był to Papież-Polak. Polacy zatem chcieli uwiecznić na różne sposoby tak doniosłe wydarzenie.

³² Urząd Miasta [Dok. elektr.] (2003). Magiczny Kraków. Tryb dostępu: <http://www.krakow.pl/turystyka/>, [odczyt: 04.01.2004].

³³ Ibidem.

³⁴ Starzak, Grażyna (2000). Papież wśród królów. *Dziennik Polski* nr 63, s. 5.

³⁵ Satała, Marian [Dok. elektr.] (2005). Pomnik Ojcu Chrześcijan. Tryb dostępu: http://www.bractwo.kurowe.krakow.pl/pomnik_watykan2.html [odczyt: 05.03.2005].

Liczba powstałych obiektów zależy także od liczby miejsc, które Jan Paweł II odwiedził w Krakowie w czasie konkretnej wizyty. W 1979 roku, podczas pierwszej pielgrzymki, Papież był 7 miejscach i w efekcie powstało 14 pamiątek, w 2002 roku, podczas ostatniej pielgrzymki, Jan Paweł II przebywał na Błoniach i w Sanktuarium w Łagiewnikach, co upamiętniają 2 obiekty.

2. Okres krakowski (1938-1978)

Druga grupa obiektów upamiętniających pobyt Jana Pawła II w Krakowie jest związana z okresem krakowskim. W tej części scharakteryzowano tylko te pamiątki, które znajdują się w miejscach, w których w latach 1938–1978 przebywał Karol Wojtyła. Jednocześnie autorzy, inicjatorzy, tworząc obiekty, nie kierowali się szczególnymi motywami, takimi jak na przykład pielgrzymki papieża do Polski, czy pełne rocznice pontyfikatu. Pragnęli oni tylko następnym pokoleniom upamiętnić fakty z życia wielkiego człowieka.

Specyficznym rodzajem pamiątki, w której nawiązano do czasów młodości Jana Pawła II, jest tablica przedstawiająca postać ks. Franciszka Żaka, kapłana, który ochrzcił Karola Wojtyłę w Wadowicach, a sam urodził się w parafii w Łagiewnikach – i te dwa wydarzenia parafianie upamiętnili na tablicy, która znajduje się pod chórem przy wejściu do świątyni pod wezwaniem Najświętszego Serca Pana Jezusa³⁶.

Do wczesnych wydarzeń z czasów krakowskich Papieża nawiązuje tablica umieszczona w Instytucie Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego, gdzie Karol Wojtyła studiował na Wydziale Filologicznym w latach 1938-1939³⁷.

Ojcowie salezjanie i parafianie z kościoła św. Stanisława Kostki na Dębnikach w 1983 roku zamieścili przy wejściu do świątyni na ulicy Konfederackiej 6 tablicę informującą o związkach Papieża z tą dzielnicą miasta. W tej parafii bowiem Jan Paweł II mieszkał i modlił się w latach 1938-1944, a 3 listopada odprawił Mszę św. prymicyjną³⁸.

³⁶ Dokumenty parafialne kościoła Najświętszego Serca pana Jezusa w Łagiewnikach (1995).

³⁷ Bienkowski, Wiesław (2000), s. 180.

³⁸ Cholewka, Marek (1998), s. 21.

Na elewacji budynku przy ulicy Komorowskiego 7 umocowano tablicę, która przypomina, że w tej kamienicy odbyło się spotkanie założycielskie Teatru Rapsodycznego, którego członkiem był w czasie II wojny światowej Karol Wojtyła³⁹.

W dwóch jeszcze miejscach nawiązano do czasów wojennych Papieża: w dawnych Zakładach Sodowych Solvay, oraz w Wyższym Seminarium Duchownym.

W pierwszym wypadku upamiętniono ciężką pracę fizyczną Karola Wojtyły w fabryce. Duża tablica, widoczna z daleka, powstała z inicjatywy pracowników fabryki Solvay przy ulicy Zakopiańskiej 26. W drugim miejscu Papież w latach 1942–1946 przebywał jako student Wyższego Seminarium Duchowego. Tablica informująca o tym wydarzeniu znajduje się przy ulicy Podzamcze 8⁴⁰.

Omawiając tablicę przy Zakładach Sodowych w Borku Fałęckim, należy również wspomnieć o obiekcie przy skrzyżowaniu ulic: Ruczaj-Pychowicka i Kamieniarska-Wyłom. Znajduje się tam kapliczka upamiętniająca pracę Karola Wojtyły w kamieniołomie na Zakrzówku w okresie od września 1940 do października 1941⁴¹.

Kolejną pamiątką związaną z Papieżem jest mała metalowa tabliczka w kościele Ojców Franciszkanów, w nawie głównej po lewej stronie, w przedostatniej ławce, gdzie często, już od czasów studenckich, modlił się Karol Wojtyła⁴².

Już wcześniej autorka pracy wspomniała o parafii św. Floriana. W kościele, na filarze po prawej stronie znajduje się tablica przypominająca Karola Wojtyłę jako wikarego pracującego w tej parafii, którą umieszczono tu w 1982 roku⁴³. W tej parafii znajduje się również tablica, której pomysłodawcą byli rektor Kazimierz Flaga, profesorowie i studenci Politechniki Krakowskiej. Przypomina ona o pracy ks. Karola Wojtyły jako duszpasterza akademickiego, który w parafii św. Floriana założył wspólnotę akademicką.

³⁹ PAP (2001). Minister przeprasza. List do papieża Jana Pawła II. *Dziennik Polski* 23.VIII.2001, s. 4.

⁴⁰ Rożek, Michał (2000), s. 45.

⁴¹ Urząd Miasta [Dok. elektr.] (2003). *Magiczny Kraków*. Tryb dostępu: <http://www.krakow.pl/turystyka/> [odczyt: 02.01.2004].

⁴² *Ibidem*.

⁴³ Bednarski, Tadeusz Zygmunt (1985), s. 13.

Również do posługi kapłańskiej przyszłego Ojca Świętego nawiązuje mała, metalowa tabliczka umieszczona w kaplicy Matki Bożej Ostrobramskiej, w Bazylice Mariackiej, gdzie Karol Wojtyła spowiadał penitentów. Kaplica otwierana jest w każdy piątek w godzinach od ósmej do ósmej trzydzieści, a w inne dni obiekt można oglądać zza kraty.

Przy ulicy Kanoniczej 19-21 znajduje się Muzeum Archidiecezjalne. Tutaj jako biskup pomocniczy mieszkał Karol Wojtyła. Z lat pięćdziesiątych zwiedzający mogą zobaczyć dawne mieszkanie Papieża, w którym zachowane są meble oraz inne rzeczy codziennego użytku księdza Karola.

Od 1967 roku Wojtyła pełnił posługę kardynała archidiecezji krakowskiej i mieszkał w Pałacu Arcybiskupów Krakowskich. Posługę tę sprawował do dnia 16 października 1978, kiedy wybrany został na papieża. Na dziedzińcu Kurii stoi pomnik przypominający o pobytach Jana Pawła II w Krakowie. Obiekt jest darem i dziełem Jole Sensiego Crociego⁴⁴.

W 1981 roku powstała ogromna tablica w kościele Matki Bożej Królowej Polski na osiedlu Bieńczyce, przypominająca o udziale kardynała Karola Wojtyły podczas wznoszenia murów tej świątyni. Podobna tablica powstała w parafii św. Maksymiliana Marii Kolbego w Mistrzejowicach, gdzie w 1971 roku ksiądz Karol Wojtyła odprawił pierwszą pasterkę, pod „gołym” niebem. W miejscu, w którym życie religijne skupiało się najpierw wokół słynnego mistrzejowickiego „baraku”. Obecnie na dziedzińcu przed świątynią stoi pomnik przedstawiający postać Papieża z początkowego okresu pontyfikatu, który ufundowali w 1991 roku Tomislav Kecman i Risto Gusteriov z Macedonii⁴⁵.

Tablicą, na której znaleźć można informacje o ostatniej rezurekcji, jaką biskup Wojtyła odprawił w Krakowie 25 marca 1978 roku, jest kaplica św. Bartłomieja na osiedlu Podwawelskim. Obiekt umieszczono po prawej stronie przy wejściu do kościoła⁴⁶.

⁴⁴ Urząd Miasta [Dok. elektr.] (2003). Magiczny Kraków. Tryb dostępu: <http://www.krakow.pl/turystyka/> [odczyt: 05.01.2004].

⁴⁵ Dobroński, Adam red. (2000). *Papież Słowianin Zwiastun Nadziei*. Toruń: Oficyna Wydawnicza Kucharski, s. 365.

⁴⁶ Cholewka, Marek (1998), s.3

Cechą charakterystyczną obiektów omówionych w tym podrozdziale jest to, że autorzy w każdej kompozycji pragnęli wyróżnić imię „Jan Paweł II”. Ponadto wszystkie obiekty powstały po roku 1978, czyli po wyborze Karola Wojtyły na Stolicę Piotrową. Można zatem przypuszczać, że pamiątki nie powstałyby, gdyby Karol Wojtyła nie został wybrany na papieża.

3. Rocznice pontyfikatu a powstawanie pamiątek

Trzecia grupa obiektów powstawała z okazji rocznicy wyboru ks. Karola Wojtyły na Namiestnika Kościoła katolickiego lub z powodu innych istotnych wydarzeń z życia Papieża, które wywarły wpływ na cały świat.

Jedną z ważniejszych dat w historii posługi Jana Pawła II był dzień 13 maja 1981 roku. W tym dniu, podczas audyencji generalnej na placu Św. Piotra dokonano zamachu na życie Papieża. Wiadomość o tym zdarzeniu rozniosła się szybko i wstrząsnęła światem. Również w Krakowie informacja ta wywołała przerażenie. Ludzie zaczęli gromadzić się w kościołach na wspólnej modlitwie. Trzy dni po zamachu studenci krakowscy zorganizowali „biały marsz” na znak sprzeciwu wobec takich aktów zła, oraz by zmanifestować swą więź z walczącym o życie Papieżem. Trasa wiodła od parku Jordana na Rynek Krakowski, gdzie Mszy św. odprawionej w intencji ocalenia życia Jana Pawła II, przewodniczył ksiądz kardynał Franciszek Macharski.

Wydarzenie to upamiętniają dwa obiekty. Pierwszy, popiersie Jana Pawła II, umieszczono w parku Jordana przy głównej alei, wśród innych pomników poświęconych wielkim ludziom. Drugi to tablica znajdująca się, na ścianie bazyliki Mariackiej, po lewej stronie od głównego wejścia i upamiętnia mszę św. na Rynku Krakowskim, kończącą Biały Marsz⁴⁷.

Kolejne obiekty związane z pontyfikatem Jana Pawła II tworzone były z okazji okrągłych rocznic wyboru Karola Wojtyły na Stolicę Piotrową.

Tak było w wypadku czterech tablic powstałych z okazji dziesiątej rocznicy pontyfikatu Jana Pawła II.

⁴⁷ Ibidem.

Pierwsza, umieszczona w kościele św. Stanisława Kostki na Dębnikach, przypomina, że przed obrazem Matki Bożej Wspomożycielki Wiernych, w czasie częstej modlitwy ugruntowane zostało powołanie kapłańskie Karola Wojtyły. Obiekt powstał z inicjatywy wspólnoty parafialnej.

Druga tablica znajduje się w kościółku, przy ulicy Smoleńsk 4, którym opiekują się siostry felicjanek. W tej świątyni ksiądz Karol Wojtyła modlił się i dyskutował z pracownikami służby zdrowia, w ramach Zespołów Synodalnych powstałych w latach pięćdziesiątych⁴⁸.

Na bocznej ścianie kościoła pod wezwaniem Matki Bożej Nieustającej Pomocy w Podgórzu możemy zobaczyć tablicę, która upamiętnia związki Jana Pawła II z tą świątynią – zarówno z czasów okupacji, jak i posługi kardynalskiej⁴⁹.

Obiektem powstałym z okazji dziesiątej rocznicy pontyfikatu Jana Pawła II jest tablica w holu budynku Wyższego Seminarium Duchownego. Powstała ona jako wotum wdzięczności za posługę Papieża na Stolicy Piotrowej⁵⁰.

Kolejną rocznicą, która znalazła swe odbicie w powstawaniu pamiątek, było dwudziestolecie wyboru Karola Wojtyły na Stolicę Piotrową. Z tej okazji powstały: pomnik przed kościołem Dobrego Pasterza, którego inicjatorami byli parafianie⁵¹, oraz tablica pamiątkowa przed bazyliką Mariacką (która jednocześnie przypomina o piątej pielgrzymce Papieża do Ojczyzny).

Artysta rzeźbiarz pani Agnieszka Świerzowicz z okazji dwudziestopięciolecia pontyfikatu, stworzyła popiersie Papieża, które ofia-

⁴⁸ Wywiad autorki z dr med. Ryszardem Rudzińskim w dniu 20 lutego 2005 r. na temat tablicy w kościele Sióstr Felicjanek.

⁴⁹ Brudzisz, Marian (2004). *Redemptoryści w Krakowie 1903-2003*. Kraków: Wydawnictwo HOMO DEI, s. 75.

⁵⁰ Wywiad autorki z ks. Jerzym Czerwieniem (prefekt w Wyższym Seminarium Duchownym) w dniu 23 lutego 2005 na temat tablic upamiętniających osobę Jana Pawła II.

⁵¹ Ożóg, Kazimierz [Dok. elektr.] (2002). *Pomniki*. Praca doktorska pod kierunkiem prof. Lechosława Lameńskiego na Wydziale Historii Sztuki KUL <http://rilian.republika.pl> [odczyt: 2004.01.02.].

rowała Muzeum Archidiecezjalnemu. Rzeźbiąc dzieło, autorka wzorowała się na zdjęciach Jana Pawła II, głównie z 1999 roku⁵².

Obiekt, który powstał jako ostatni pomnik, związany z pontyfikatem papieża umieszczony został na cmentarzu Rakowickim. Pamiątka ta ma niezwykle charakter, ponieważ została ustawiona na postumencie na zakończenie żałoby po śmierci Jana Pawła II (zmarłego 2 kwietnia 2005 roku) w nekropolii, w której pochowano rodziców i brata Ojca Świętego.

4. Inne obiekty

Krakowianie pragnęli upamiętnić osobę Ojca Świętego zarówno poprzez ufundowanie tablic czy pomników, ale również poprzez promowanie jego osoby w szerszym wymiarze. Dlatego w tej części autorka przedstawi instytucje, które powstały na terenie Krakowa, w okresie pontyfikatu Jana Pawła II, oraz są związane z jego osobą. W tej części wymienione zostały również obiekty noszące imię Papieża oraz liczne pamiątki, które powstały z różnych idei.

Dotyczy to instytucji, które zostały powołane do życia na terenie Krakowa w czasie pontyfikatu Jana Pawła II mających za zadanie promować osobę Ojca Świętego, a w szczególności jego nauczanie.

Taki cel, między innymi, przyświeca Papieskiej Akademii Teologicznej, która została powołana przez Papieża 8 grudnia 1981 roku. Kształcąc studentów na trzech wydziałach: teologicznym, filozoficznym i historii Kościoła, uczelnia poszerza ich horyzonty myślowe także przez lekturę tekstów Karola Wojtyły, Jana Pawła II⁵³.

Druga instytucja, którą jest Redakcja *Redemptoris Missio*, ma za zadanie popularyzować nową ewangelizację, którą zapoczątkował Ojciec Święty. Szczególnie chodzi o nową formę działalności katechetycznej, dostosowanej do potrzeb współczesnego świata⁵⁴

Instytut *Tertio Millenio* powstał w 1996 roku jako odpowiedź na wezwanie Jana Pawła II zawarte w liście apostołskim *Tertio Millenio Adveniente*, by przygotować ludzi na czas Wielkiego Jubileuszu roku

⁵² Wywiad autorki z magister, artystką rzeźbiarzą Agnieszką Śnierżowicz w dniu 28 kwietnia 2005 na temat popiersia umieszczonego w Muzeum Archidiecezjalnym.

⁵³ Papieska Akademia Teologiczna [Dok. elektr.] Historia. Tryb dostępu: <http://www.pat.krakow.pl>, [odczyt: 11.05.2005]

⁵⁴ Wywiad autorki z o. Wiesławem Przyczyną (zakonnik ze zgromadzenia ojców Redemptorystów) w dniu 12 kwietnia 2005 na temat Redakcji *Redemptoris Missio*.

2000. Praca Instytutu koncentruje się wokół badania, komentowania i popularyzowania nauczania Jana Pawła II⁵⁵.

Ostatnią instytucją, związaną z nauczaniem Papieża jest Stowarzyszenie Katolickie *Veritatis Splendor*.

Oprócz instytucji promujących nauczanie Ojca Świętego, powstały na terenie Krakowa również obiekty, którym nadano imię Jana Pawła II.

Zalicza się do nich szpital na Prądniku Białym. Pierwsze budynki oddano do użytku w 1917 roku. W 1948 roku otrzymał on nazwę Wojewódzki Szpital Specjalistyczny im. dr Anki. Imię Papieża nadano mu w 1990 roku, a poświęcenia dokonał osobiście w 1997 roku Ojciec Święty w czasie wizyty do Ojczyzny⁵⁶.

Drugi miejsce to aleja im. Jana Pawła II łącząca Śródmieście Krakowa z Nową Hutą. Powstała według koncepcji Tadeusza Ptaszyckiego. Ulica jest jedną z głównych arterii komunikacyjnych miasta Kraków⁵⁷.

Trzeci obiekt to Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 11. Na tę instytucję składa się Gimnazjum nr V oraz XXIV Liceum Ogólnokształcące, które przynależą do tzw. „Rodziny Szkół im. Jana Pawła II”. Jeszcze za życia Ojca Świętego szkoły organizowały wyjazdy do Rzymu, by dać uczniom szansę spotkania się osobiście ze swoim patronem⁵⁸.

W ramach różnego typu uroczystości stworzono trzy obiekty. Po pierwsze w kościele św. Salwatora ofiarował parafii artysta rzeźbiarz Ignacy Proszewski po zakończeniu *II Triennale Krakowskiej Rzeźby Religijnej*, które miało miejsce właśnie w kościele na Salwatorze⁵⁹.

Pomnik przy kościele Ojców Zmartwychwstańców na osiedlu Wola Duchacka stworzony jako element planowanej tak zwanej dro-

⁵⁵ Opoka [Dok. elektr.] (2005). Instytut Tertio Millennio. Tryb dostępu: <http://www.tertio.krakow.pl> [odczyt: 20.03.2005].

⁵⁶ Kaliszewski, Dariusz red. (2000). Jan Paweł II. W: *Encyklopedia Krakowa*. Kraków: PWN, s. 332–333.

⁵⁷ Bieńkowski, Wiesław (2000), s. 180.

⁵⁸ Burek, Monika red. (2002). *Rodzina szkół Jana Pawła II. Informator*. Nowy Sącz: Wydawnictwo Diecezji Tarnowskiej Promyczek, s. 298.

⁵⁹ Wywiad autorki z ks. Jerzym Bryłą (proboszcz parafii pod wezwaniem św. Jana Chrzyciela) w dniu 22 marca 2005 na temat obiektów związanych z papieżem Janem Pawłem II na terenie parafii.

gi światła – miała ona nawiązywać do wydarzeń ewangelicznych po śmierci Jezusa. W efekcie jednak powstał tylko pomnik, przedstawiający Chrystusa i klęczącego Jana Pawła II⁶⁰.

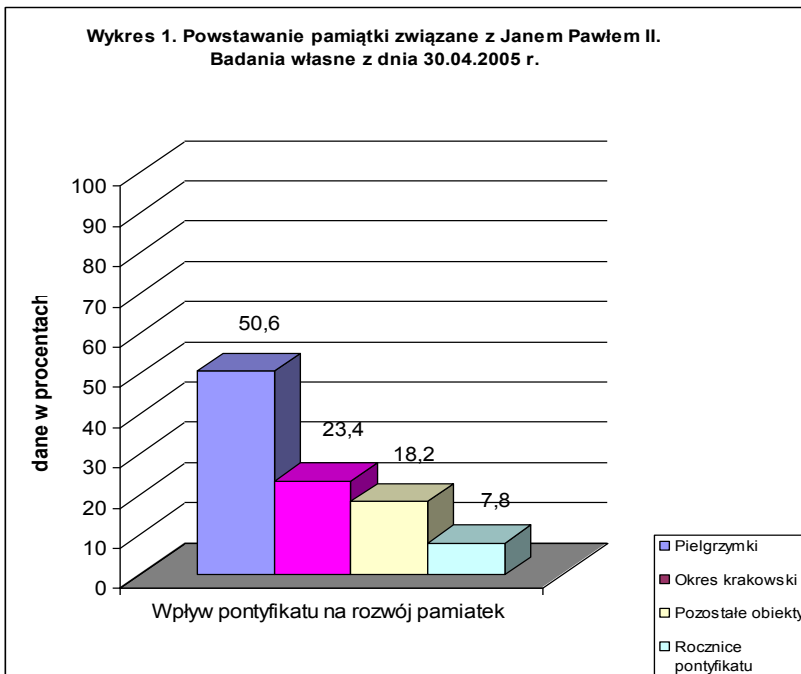
Symboliczne znaczenie ma figura św. Piotra przed kościołem św. św. Piotra i Pawła. Właśnie tę rzeźbę, jedną z dwunastu posągów Apostołów, ufundował w 1980 roku Jan Paweł II – o czym informuje mała metalowa tabliczka umieszczona pod posągiem⁶¹.

* * *

Duma i radość z wyboru Karola Wojtyły na Głowę Kościoła, oraz wielkie przywiązanie krakowian do Jana Pawła II skutkowały tak wielką ilością pamiątek tworzonych ku jego pamięci. Stąd proporcjonalnie powstała duża liczba pamiątek, bo aż 78 na terenie samego miasta Krakowa. Na wykresie 1 został przedstawiony wpływ pontyfikatu na rozwój pamiątek związanych z Janem Pawłem II.

⁶⁰ Wywiad autorki ze ks. prof. dr hab Stefanem Koperkiem (dziedkan Wydziału Teologicznego PAT) w dniu 29 kwietnia 2005 na temat pomnika na terenie parafii ojców Zmartwychwstańców na osiedlu Wola Duchacka.

⁶¹ Kisiel, Kazimierz (1984). *Tablice pamiątkowe o sławnych ludziach*. Kraków: Centralny Ośrodek Informacji Turystycznej w Krakowie, s. 28.

Jak wynika z wykresu, najczęściej obiektów powstało po pielgrzymkach Ojca Świętego do Ojczyzny. Wiązać się to może z tym, że pobyt Papieża w kraju był wręcz czasem świętowanym przez Polaków i przy tym bardzo nagłaśnianym przez media, a po jego zakończeniu długo wspomnianym i komentowanym. Stąd więc starania, by upamiętnić odwiedzinę takiego gościa.

Zaznaczyć jednak należy, że wszystkie obiekty omówione powstały dlatego, że kardynał Karol Wojtyła został wybrany na papieża. Przez dwadzieścia lat (1958-1978), kiedy pełnił on posługę biskupią i kardynalską w Krakowie, nie powstała żadna tablica czy inny obiekt przypominający o jego działalności. Natomiast już w 1979 roku (rok po wyborze na Stolicę Piotrową) takich pamiątek było 9. Dlatego, według autorki, wpływ pontyfikatu Jana Pawła II na powstawanie obiektów upamiętniających osobę Papieża w Krakowie jest wyraźny.